2014
Årsberetning

Sygeplejeetisk Råd

Indhold

Beretning om årets gang i Sygeplejeetisk Råd 2014 3
Fælles nordisk træf om sygeplejeetik 6
(Velfærds)teknologi 7
Samarbejde med tidsskriftet Sygeplejersken 8
Oversigt over Dilemmaer, der er bragt i Sygeplejersken i 2014 9
Når Rådet udtaler sig i den offentlige debat 9
Hvordan kan du bruge Sygeplejeetisk Råd i din hverdag? 10
Tanker om at være nyvalgt medlem af Sygeplejeetisk Råd 11
Bilag 1. Møder, foredrags- og undervisningsaktiviteter i 2014 12
Bilag 2. Møder i Dansk Sygeplejeråd centralt og i DSR's kredse 13
Bilag 3. Deltagelse i kongresser, konferencer og kurser i 2014 14
Bilag 4. De Sygeplejeetiske retningslinjer 2014 15
Bilag 5. Vedtægter for Sygeplejeetisk Råd 17
Bilag 6. Sygeplejeetisk Råds medlemmer 18
Praktiske oplysninger 19

24. årsberetning 2015
Copyright © by Dansk Sygeplejeråd
Omslag samt Grafisk tilrettelæggelse:
Birgitte Greve
Tryk: Dansk Sygeplejeråd

ISBN 978-87-7266-329-6

Fotografisk, mekanisk eller anden form for gengivelse eller mangfoldiggørelse er kun tilladt med angivelse af kilde.
Dansk Sygeplejeråd 2015

Beretning om årets gang i 2014 i Sygeplejeetisk Råd

2014 har været et begivenhedsrigt år, hvor især kongressen i maj og Sygeplejefestivalen i september vil blive husket som særlige begivenheder.

På DSR's kongres maj blev forslaget om nye sygeplejeetiske retningslinjer vedtaget og efterfølgende er der i samarbejde med DSR's hovedbestyrelse lagt en implementeringsstrategi for udbredelsen af retningslinjerne.
Endvidere blev der på Kongressen valgt ny formand. Den afgående formand, Grete Bækgaard Thomsen, har været medlem af Sygeplejeetisk Råd i 8 år og formand i de seneste 4 år. Der skal lyde en stor tak til Grete for hendes store indsats, både som medlem og ikke mindst i perioden som formand for Rådet. Grete har på sin sindige vestjyske og humoristiske måde været meget aktiv i at få synliggjort sygeplejeetikken og Rådets arbejde i mange forskellige fora.

På Sygeplejefestivalen i september fik Sygeplejeetisk Råd en enestående chance for at fremlægge de sygeplejeetiske retningslinjer med forskellige indlæg og indslag i løbet af dagen og ikke mindst komme i dialog med medlemmerne i etikboden. Fra Sygeplejeetisk Råds side forsøgte vi at gribe alle chancer for at få sat etik på programmet, dels som oplæg, tankevækkende lege, etikboden og dels i samarbejde med SDU – mere om dette senere. En fantastisk berigende dag på alle måder. Rigtig mange medlemmer deltog i de forskellige indslag, hvor professionsetik var på programmet, og der var stor spørge- og diskussionslyst blandt medlemmerne. Sygeplejeetisk Råd ser det som et udtryk for, at professionsetikken "fylder" meget i sygeplejerskers bevidsthed og at de griber mulighederne for at diskutere etiske dilemmaer eller situationer. Det viser, at det er nærliggende for sygeplejersker at diskutere sygeplejeetik med det formål at udvikle kvaliteten af sygeplejen til gavn for patienter og pårørende.

Møder

Der har været afholdt 10 medlemsmøder, hvor mødet i september blev afholdt i forbindelse med nordisk sygeplejeetisk konference i Oslo.
Møderne var før vedtagelsen af de nye retningslinjer meget præget af at diskutere indholdet i retningslinjerne og drøfte en implementeringsstrategi, således at de nye retningslinjer, så snart de blev vedtaget, kunne blive udbredt blandt sygeplejersker. Efter Dansk Sygeplejerråds kongres og vedtagelse af retningslinjerne har møderne været præget af at realisere implementeringsstrategien og af planlægning af Sygeplejeetisk Råds 25-års jubilæum i 2015. På møderne har vi desuden lavet dyberegående etiske analyser af henvendelser fra sygeplejersker, set i lyset af de nye sygeplejeetiske retningslinjer. For at kunne kvalificere svar til medlemmerne med etiske argumenter

har 4 medlemmer nu gennemgået et kursusforløb i klinisk medicinsk etik for medlemmer af klinisk etiske komiteer, arrangeret af Dansk Selskab for Klinisk Etik, DASKET.

Samarbejde med Dansk Selskab for Klinisk Etik - DASKET

I december 2013 deltog et medlem af Sygeplejeetisk Råd i en temadag arrangeret af DASKET, Ordination af "Ingen indikation for genoplivning ved hjertestop". Efterfølgende er vi indgået i en arbejdsgruppe, som skal udarbejde et etisk kodeks, som knytter sig til Vejledning om fravalg af livsforlængende behandling, herunder genoplivningsforsøg, og om afbrydelse af behandling, uden for sygehuse. Oplægget forventes fremlagt på DASKET's generalforsamling i juni 2015.

Samarbejde med Dansk Sygeplejeråd

Samarbejdet med Dansk Sygeplejeråd i forbindelse med medlemsmøder omhandlende præsentation af forslaget om revision af de nye sygeplejeetiske retningslinjer har været meget berigende. Kredsene har arrangeret medlemsmøder, hvor medlemmer har haft mulighed for at stille spørgsmål, give feedback og få indsigt i forslaget. Drøftelserne har været givtige og også givet anledning til ændringer i forslaget.
Tak til alle, som har bidraget til at gøre retningslinjerne til et fælles anliggende for professionen. Via Professionsafdelingen har Dansk Sygeplejeråd og Sygeplejeetisk Råd udarbejdet en implementeringsstrategi for 2014 og 2015 for udbredelse af de sygeplejeetiske retningslinjer. Formålet med strategien er at komme i dialog med sygeplejerske i hele landet.

Sygeplejeetisk Råds deltagelse i workshop om værdighed i ældrepleje

Sygeplejeetisk Råd blev af Dorte Steenberg inviteret til at deltage i en workshop om værdighed i ældrepleje i Kvæsthuset en eftermiddag i august.
Anerkendelse af værdighed, at den enkelte patient anses som uerstattelig og som et uendelig værdifuldt menneske, er et af de grundlæggende principper i De Sygeplejeetiske Retningslinjer og derfor faldt det os helt naturligt at deltage i denne workshop.

Blandt de inviterede var geriatriske sygeplejersker, sygeplejerske fra hjemmeplejen og sygeplejersker fra psykiatrien.
Dorte indledte mødet med en fortælling fra sit eget liv, som gav inspiration til dialogen omkring værdighed i ældrepleje og med reference til norsk praksis argumenterede hun for at arbejde hen imod en værdighedsgaranti.

Mødet var tilrettelagt, så der først var drøftelser i plenum, herefter gruppearbejde og til sidst opsamling i plenum.

Det blev nogle interessante drøftelser. Der blev i disse bl.a. henvist til De Sygeplejeetiske Retningslinjer, som et brugbart redskab, som kan pege på, hvad det er for handlinger, den enkelte sygeplejerske kan gøre for at patientens værdighed bevares.

Siden workshoppen er Dansk Sygeplejeråd gået bort fra "værdighedsgaranti" og arbejder istedet med begrebet "værdighedscharter". Begrundelsen er, at man ikke ønsker at en værdighedsgaranti skal opfattes som et minimumskrav og dermed lægge yderligere pres på fagligheden. Dansk Sygeplejeråd ønsker at beskytte sygeplejersken og skabe de bedste betingelser for at arbejde med en værdig ældrepleje.

Kongressen i maj 2014

Den 20. maj var forslaget om nye sygeplejeetiske retningslinjer på dagsordenen. Det var en flok forventningsfulde og spændte medlemmer af Sygeplejeetisk Råd, der havde placeret sig på stolerækkerne. Efter det motiverede oplæg fra 2. næstformand Dorte Steenberg til vedtagelse af nye sygeplejeetiske retningslinjer kunne afstemningen gå i gang. Retningslinjerne blev vedtaget med kun fire blanke stemmer og ingen imod med stor applaus fra salen og ikke mindst fra Rådets medlemmer. Et årelangt arbejde blev afsluttet, og en begyndelse til et nyt og vigtigt arbejde med udbredelsen er sat i gang.

Rådets medlemmer følger spændt med på kongressen.

Valg af medlemmer og ny formand på kongressen

Et andet dagsordenspunkt var valg af medlemmer til Sygeplejeetisk Råd samt valg af ny formand. Medlemmer, som havde valgt at genopstille, var Erik Weye Herskind, Lene Poulsen og Annette Hegelund og de blev alle genvalgt. Som nyt medlem af Rådet blev valgt Janus Dahlgren Pedersen, opstillet af Kreds Hovedstaden.

Ny formand blev Randi Bligaard, som har været medlem af Sygeplejeetisk Råd i 6 år, valgt i Kreds Midtjylland. Den afgående formand, Grete Bækgaard Thomsen, blev takket for sit store arbejde som formand for Sygeplejeetisk Råd gennem 4 år af Dansk Sygeplejeråds formand, Grete Christensen.

Grete Bækgaard Thomsen sagde fra talerstolen, at de etiske retningslinjer altid vil være under forandring og bør udvikles i takt med ændringer i samfundsforhold, sygepleje og lovgivning: "Etikken kan aldrig finde en facitliste. Vi kan ikke hakke af og sige, at nu er vi færdige, og nu er etikken helt på plads."

Med de nye retningslinjer vil Rådet fokusere på kernen i sygeplejens etik. Alle forhold, der er omfattet af anden lovgivning, er derfor ikke medtaget.

Sygeplejefestivalen

I Etikboden på Markedspladsen havde sygeplejersker mulighed for at give forslag til, hvordan de nye sygeplejeetiske retningslinjer kunne implementeres for at nå alle sygeplejersker i sygeplejens virksomhedsområder. Der kom rigtig mange forslag, som Sygeplejeetisk Råd efterfølgende har gennemlæst og systematiseret, og endelig har vi anvendt de her og nu realiserbare forslag som grundlag for implementeringsstrategien.
Tak til alle, som har bidraget med forslag og ideer til, hvad der kunne skærpe opmærksomheden på retningslinjerne, således at professionsetikken bliver drøftet, diskuteret og reflekteret.
Ideerne vil vi inddrage i det videre arbejde.

Det kommende år

Årets højdepunkt bliver konferencen den 12. maj, som Sygeplejeetisk Råd afholder i anledning af rådets 25-års jubilæum. Konferencens tema er Etikkens stemme i sundhedsvæsenet.

Implementeringsstrategien for de sygeplejeetiske retningslinjer vil forsætte langt ind i 2015, og rådets intention er at komme ud blandt medlemmerne og diskutere retningslinjerne.

Mange interesserede kom forbi Etikboden og fik en god snak og en pjece med de nye sygeplejeetiske retningslinjer med hjem.

På Rådets møder i 2015 vil vi prioritere mere dybdegående analyse og diskussion af aktuelle etiske spørgsmål eller problemstillinger - hvilke sygeplejeetiske spørgsmål rejser sig fx ved indførelsen af sundhedsteknologi, en eventuel lovgivning om aktiv dødshjælp, prioriteringer i sundhedsvæsenet.

Rådet er inviteret til Grønland i september. Anledningen er, at den årlige nordiske etikkonference skal finde sted i Grønland. Der er ikke et sygeplejeetisk råd i Grønland, men der er et stort ønske om at etablere et råd. Formanden for de grønlandske sygeplejersker har flere gange deltaget i de nordiske etikkonferencer.

Randi Bligaard
Formand for Sygeplejeetisk Råd

De nordiske, sygeplejeetiske råd forsamlet i Oslo. Til venstre ses formanden for det norske råd, Berit Daae Hustad, som var vært for mødet.

Fælles nordisk træf om sygeplejeetik

Det var Rådet for Sykepleie Etikk i Norge, som i 2014 havde inviteret til Nordisk Etikk treff. Det er en tilbagevendende tradition, som snart har varet i 20 år, at de nordiske landes sygeplejeetiske råd samles årligt. Det giver et godt indblik i og viden om, hvilke fælles og forskellige udfordringer, vi har, og hvilken udvikling, der sker i sygeplejen og i etikken i de nordiske lande.

Konferencen foregik den 22. og 23. september i Sykepleiernes hus i Oslo.

Det Norske Etik Råd havde sammensat et alsidigt program for konferencen, som indeholdt såvel faglige oplæg, refleksionsøvelser i systematisk kontekst, og et varieret udbud af kulturelle indslag med musik og magi. Ikke mindst er samværet, de uformelle debatter og diskussioner mellem medlemmerne en stor del af programmet.

Der var oplæg omkring udviklingen af det nationale etikprojekt 2008-2015. En spændende, national indsats, som er nedsat af det norske Storting, omkring kompetenceudvikling af etiske kompetencer i pleje- og omsorgsfag, hvilket foregår på nationalt plan, og som også forsøges implementeret ud i kommuner, i hjemmeplejen og på plejehjem.

Per Nortved, professor og leder af Senter for Medicinsk Etik i Oslo, holdt et oplæg omkring "Prioriteringer af omsorgsværdier – en glemt debat". Oplægget omhandlede det ofte manglende fokus på omsorg og pleje, når der skal prioriteres i sundhedsvæsenet. Der var præsentation af, hvordan der arbejdes aktivt med forskning omkring etik i praksis.

Et forskningsprojekt omhandlede, hvordan stadig stigende krav om effektivitet, nedskæringer og produktivitet på et norsk sygehus påvirker sygeplejerskers sygeplejestandard, valg i svære prioriteringer og deres værdier til sygeplejen.

Der var deltagelse fra Sverige, Færøerne, Norge og Danmark, og det blev besluttet at bakke samlet op om Grønlands invitation til at afvikle Nordisk Træf i 2015.

(Velfærds)teknologi

På Sygeplejefestivalen i september havde Syddansk Sundhedsinnovation fået plads i Sygeplejeetisk Råds Etikbod på Markedspladsen. Målet var at øge opmærksomheden på teknologi til hjemmepatienter.

Med konstant stigende krav til velfærd, en voksende ældrepopulation og knappe ressourcer foregår den teknologiske udvikling i sundhedsvæsenet i et eksplosivt tempo og til tider med uforudsete konsekvenser for såvel patienter og pårørende, som medarbejdere.

Hvordan skal vi tage imod den teknologiske udvikling, og samtidig være med til at påvirke udviklingen, hvor teknologien udfylder pladsen som førstehjælp, men ikke "næstehjælp"? Dette perspektiv ønskede vi at sætte fokus på.

Vi havde inviteret Syddansk Sundhedsinnovation (SDSI), som har stillet skarpt på disse faktorer i deres arbejde med teknologi til hjemmepatienter, hvor der er tænkt i etiske guidelines i processen. Teknologi til hjemmepatienter kan fx være overovervågning i hjemmet i forhold til hjerte- eller lungesygdom, hvor der sendes data til de sundhedsprofessionelle på hospitalet.

SDSI medbragte en film, som netop oplyste om dette skisma.

Der var stor interesse for emnet, som udover visning af filmen også gav en god drøftelse mellem festivalens besøgende, repræsentanter fra SDSI og medlemmer af Sygeplejeetisk Råd, som i dette emne fik mulighed for at inddrage de nye reviderede retningslinjer.

Succes'en i denne seance var, at emnet medvirkede til at starte etiske diskussioner i forhold til (velfærds)teknologi og at kickstarte implementeringsprocessen af de nye sygeplejeetiske retningslinjer.

Dette blev gjort ved, at sygeplejersker i praksis blev inddraget i en levende diskussion om, hvor de etiske dilemmaer kan opstå.

På Sygeplejefestivalen spurgt Rådet sygeplejersker, som kom forbi Etikboden om, hvordan de mente at retningslinjerne kunne implementeres i klinisk praksis. Vi fik mange tilbagemeldinger, bl.a. denne:

Emne: MIN MENING

Kære SER-medlemmer

Tak for et godt møde med nogle af jer på Sygeplejefestival 2014.

Jeg lovede at sende min besvarelse vedr. de nye sygeplejeetiske retningslinjer. Den kommer her:

Ja, nu kender jeg de nye sygeplejeetiske retningslinjer, og jeg synes, I har landet et godt resultat.

De gamle retningslinjer har været mit moralkodeks i sygeplejen, og de har vel også påvirket mine værdier og holdninger til mennesker i andre sammenhænge. Når nogle situationer i sygeplejen har været præget af dilemmaer, har jeg ofte søgt "tilbage" i de sygeplejeetiske retningslinjer sammen med mine kolleger. Her var det grundlag, som vi var enige om. De har styrket min fagidentitet.

Nu vil jeg få de nye ind under huden, så de bliver "rygraden" i mit møde og samarbejde med velkendte og nye kolleger.

Der må spot og fokus på, at vi har fået et nyt sæt sygeplejeetiske retningslinjer. Det kan vi alle bidrage til i vore egne organisationer.

Det var et godt skridt i rigtig retning, at Sygeplejeetisk Råd var synlige og aktive på Sygeplejefestivalen.

Den samlende sætning for de sygeplejeetiske grundværdier kan bruges som et slogan til at gøre opmærksom på, at der er altså sket noget nyt. Den er meget sigende og let at forstå og huske.

Lederne må gerne kræve, at man som sygeplejerske kender og arbejder ud fra de sygeplejeetiske retningslinjer, samt italesætte dem, når det er relevant – det er det ofte.

Fortsat god arbejdslyst i SER!

Venlig hilsen

Mette Normann Hansen
Udviklingssygeplejerske, Assens Kommune

Samarbejde med tidsskriftet Sygeplejersken

Hvert nummer af Sygeplejersken bringer et nyt dilemma, der bliver kommenteret af medlemmer af Sygeplejeetisk Råd samt af Dorthe Holdgaard fra Lokal Klinisk Etisk Komité ved Aalborg Universitetshospital.

Sygeplejeetisk Råd har et godt samarbejde med fagredaktør Jette Bagh på Sygeplejersken omkring levering og besvarelser af dilemmaer. Disse bringes i hvert nummer af Sygeplejersken i rubrikken *"Dilemma"* og hver gang med en tegning af Pia Olsen, som turnerer dilemmaet med sin helt særlige streg.

Alle dilemmaer kan læses på Sygeplejersken.dk/Fag

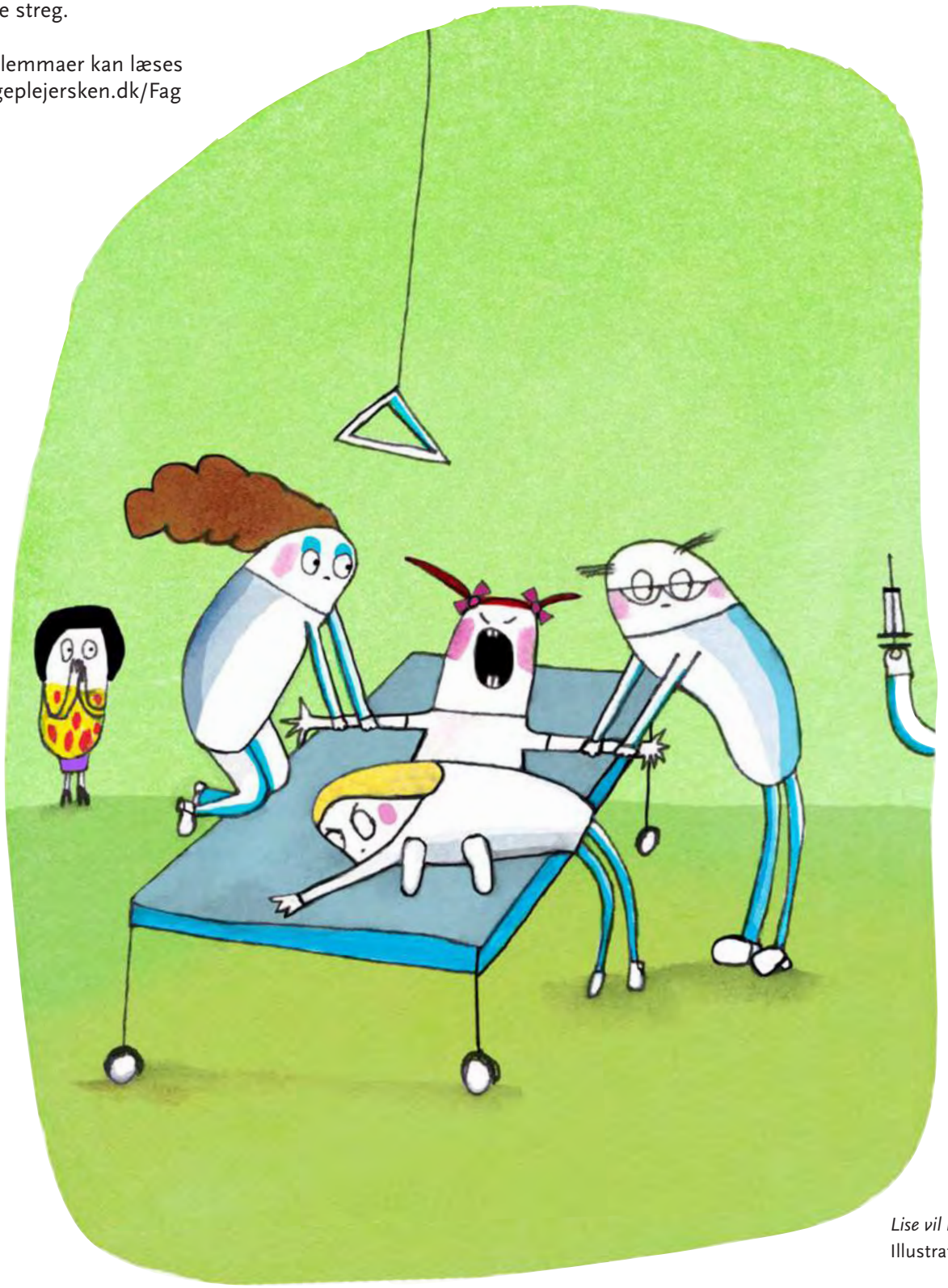

Lise vil ikke stikkes.
Illustration: Pia Olsen

Her er en oversigt over de dilemmaer, der er bragt i Sygeplejersken i 2014:

Dilemma: Nej tak til hjælp
Sundhedsvæsenet har fokus på forebyggelse, men hvordan med det enkelte menneskes ret til selvbestemmelse.

Dilemma: Hjælp mig med at dø
Aktiv dødshjælp, assisteret selvmord eller døden, som den kommer.

Dilemma: Hjertestop kan kureres
Nogle af landets plejecentre bebos ikke kun af meget gamle mennesker.

Dilemma: Pas jer selv
Politikerne ønsker, at flere mennesker påtager sig mere pleje af deres gamle familiemedlemmer.

Dilemma: Interview med en døende patient
Sygeplejestuderende interviewer ofte patienter i forbindelse med deres bachelorprojekt. Men er der en grænse?

Dilemma: Brug pengene fornuftigt
Om prioritering i sundhedsvæsnet.

Dilemma: For og imod rituel omskæring
Bør indgrebet forbydes eller skal man vente, til den unge selv kan tage stilling.

Dilemma: Den sårbare patient
Skal sygeplejersken skåne patienten for ubehagelig information?

Dilemma: Gamle patienter er ikke i kurs
I to døgn ligger en gammel mand på en afdeling uden at få hjælp til personlig hygiejne.

Dilemma: På rad og række
Der behøver ikke nødvendigvis at være overensstemmelse mellem begreberne effektivitet og uetisk opførsel.

Dilemma: Lise vil ikke stikkes
Når et barn holdes fast af personalet for at tage akut blodprøve.

Dilemma: Den plettede dyne
Hospitalsafdelinger med dyner og hovedpuder uden betræk.

Når Rådet udtaler sig i den offentlige debat

Arbejdet inden offentliggørelse af udtalelser og holdningspapirer rummer en grundig gennemgang med inddragelse af etiske refleksioner.

Når Sygeplejeetisk Råd bliver bedt om eller beslutter at komme med udtalelser eller høringssvar til den offentlige debat, foregår dette altid under hensyntagen til professionsetikken - med det enkelte menneske i centrum og de dertil hørende værdier set ind i en holistisk kontekst.

De Sygeplejeetiske Retningslinjer bygger grundlæggende på, at sygeplejersken har ansvar for at yde omsorg i den hensigt at patienten oplever velvære. Hertil hører respekten for selvbestemmelse, anerkendelse af værdighed, hensyn til integritet og omhu for det sårbare liv.

De sociale medier

Der har i de sociale medier været megen debat omkring udtalelser fra Sygeplejeetisk Råd, blandt andet i forbindelse med holdningspapiret omkring omskæring af drenge. Under udarbejdelsen af holdningspapiret benyttede Rådet sig af flere eksperters viden, herunder litteratursøgning på videnskabelige undersøgelser, blandt andet udført af Morten Frich, udtalelser og skrivelser fra sundhedsplejerske Lone Hein; endvidere har vi været i kontakt med Etnisk Ressourceteam på Rigshospitalet ved projektleder Naveed Baig, og læst udtalelser fra tidligere overrabbiner Bent Melchior. Rådet har læst rapporter fra WHO, FN's Børnekonvention og fra Sundhedsstyrelsen, samt rapporter og holdningspapirer fra andre faggrupper og lande.

Desuden har Sygeplejeetisk Råd fulgt med i den debat, der har været om omskæring af drenge, på Facebook, i aviserne og de øvrige medier.

At lave udtalelser omkring forhold, som indebærer etiske dilemmaer og konflikter, kræver derfor et seriøst arbejde for at få belyst de enkelte emner så bredt og mangfoldigt som muligt, således at Rådet ikke udarbejder holdningspapirer, der bygger på hvad "folk" umiddelbart synes.

Arbejdet inden offentliggørelse af udtalelser og høringssvar rummer en grundig gennemgang og diskussion af sagen, set fra så mange forskellige vinkler som muligt.

Hvordan kan du bruge Sygeplejeetisk Råd i din hverdag?

Sygeplejeetisk Råd har til opgave at afgive udtalelser om professionsetiske spørgsmål fra Dansk Sygeplejeråds medlemmer.

Når Sygeplejeetisk Råd modtager en medlemshenvendelse om en etisk problemstilling, drøftes den på det førstkommende møde. Efterfølgende udarbejdes et svar, hvor Rådet fremkommer med hvilke overvejelser og sygeplejeetiske retningslinjer, der har været drøftet.

Udtalelsen bliver sendt til medlemmet, og samtidig spørger vi om tilladelse til i anonymiseret form at offentliggøre henvendelsen og svaret på hjemmesiden. De fleste medlemmer giver en positiv tilbagemelding.

Sygeplejeetisk Råd har i 2014 behandlet følgende problemstillinger:

- **Ældre kvinde med cancer vælger kemoterapi efter datters råd, selvom hun helst ville undgå det.**
- **Henvendelse om sygeplejerskers/sundhedsplejerskers rolle og forholden sig til ikke-medicinsk drengeomskæring**
- **Nabohjælp til en svært syg eller hjertestoppatient ved et 112 opkald**
- **Oplysningspligt ved socialt bedrageri (henvendelse på baggrund af tidligere svar)**
- **Pårørende om mangelfuld pleje af indlagt gammelt familiemedlem**
- **Sygeplejens filosofi**
- **Udtalelse fra Sygeplejeetisk Råd om den aktuelle debat for eller imod aktiv dødshjælp**
- **Er udsendte sygeplejersker i Afghanistan underlagt De Sygeplejeetiske Retningslinjer?**
- **Ældres seksualitet – lovgivning om besøg af prostitueret på plejehjem**

Høringssvar

Sygeplejeetisk Råd har afgivet bemærkninger til lovforslaget om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien.

Alle henvendelser, hvor der gives tilladelse, og tilhørende svar kan læses på Rådets hjemmeside www.dsr.dk/ser/Etiske spørgsmål og svar.

Sygeplejeetisk Råds hjemmeside

Et stigende antal besøg på hjemmesiden i 2014 skyldes vedtagelsen af de nye sygeplejeetiske retningslinjer, men også dilemmaer og svar er godt besøgt.

Hjemmesiden har haft 21.911 unikke besøgende i 2014, med 49.934 unikke sidevisninger. Der var 19.566 unikke besøgende i 2013, så 2014 tegner sig for en stigning på 12 %.

Størst søgning var der på siderne med de nye sygeplejeetiske retningslinjer, efterfulgt af etiske spørgsmål og svar, hvor de 3 mest læste var:

- Hvornår må man bryde sin tavshedspligt? (897 unikke sidevisninger)
- Plejehjemsbeboeres ret til selvbestemmelse versus omsorgspligt (591 unikke sidevisninger)
- Hvordan definerer Sygeplejeetisk Råd begrebet en værdig død? (492 unikke sidevisninger).

At etiske dilemmaer ikke forældes, men er gyldige over tid, ses af det sidste eksempel. Svaret til de sygeplejestuderende, som efterspurgte en definition på begrebet en værdig død, blev givet i november 2007, men læses stadig.

Sygeplejeetisk Råds pjecer

Der har været stor interesse for at rekvirere Rådets pjece med De Sygeplejeetiske Retningslinjer. I 2014 sendte vi mere end 2000 pjecer ud, primært til sygeplejeskolerne, som bruger pjecen i etikundervisningen, men også mange arbejdspladser har vist interesse.

Man kan også bestille pjecen Etiske spørgsmål og refleksion, hvor et fagetisk dilemma bliver bearbejdet ud fra en fortælling, en etisk refleksionsmodel og med anvendelse af De Sygeplejeetiske Retningslinjer.

Tanker om at være nyvalgt medlem af Sygeplejeetisk Råd

Jeg havde den ære at blive valgt som medlem af Sygeplejeetisk råd til DSR's kongres i maj 2014. Perioden forinden var fyldt med det spændende arbejde som ens første år som færdiguddannet sygeplejerske byder en. Jeg havde en langsigtet plan om at beskæftige mig med fagetikken, men det var faktisk først på opfordring af min tillidsrepræsentant at jeg sendte min ansøgning til Kreds Hovedstaden, der følgelig valgte at opstille mig som deres kandidat til rådet.

Før min karriere som sygeplejerske havde jeg en årrække beskæftiget mig med etikken fra et hovedsagligt teoretisk udgangspunkt, navnlig i form af en etisk specialisering af min bachelor i filosofi.

Jeg har i mit filosofisk-etiske arbejde til stadighed fundet mig draget mod den anvendte etik, hvilket var hovedgrunden til, at jeg efter endt filosofistudium valgte sygeplejen som min karriere. Dette var også hovedgrunden til min ansøgning som medlem af Sygeplejeetisk Råd.

Arbejdet i rådet startede på højtryk. Der var en stor organisatorisk opgave i implementeringen af – ikke bare de nye sygeplejeetiske retningslinjer – men også en helt ny måde at tænke sygeplejefaglig etik, med eksplicitte grundværdier og principper som grundlag for de konkrete retningslinjer.

Jeg blev mødt af et råd fuld af stærkt engagerede medlemmer, med høj grad af faglig kompetence, empati for både patient og fag, samt etisk overblik. Hver med deres vision for faget.

Jeg fandt hurtigt min plads i rådet som 'filosoffen', dog med et fokus på den praktiske filosofi. På mange måder kunne min indtræden i rådet ikke være kommet på et bedre tidspunkt. Den nye tilgang til fagetikken gennem de nye retningslinjer giver mulighed for et langt mere stringent teoretisk grundlag for analyse af praktikken. At udlede retningslinjer ud fra ekspliciterede værdier og principper er på mange måder at kæde retningslinjerne til den nærmeste etiske pendant til evidens. Alt dette gør, at det i denne tid, både generelt, men også for en teoretisk interesseret sygeplejerske, er aldeles spændende at beskæftige sig med sygeplejefagetik.

"Jeg blev mødt af et råd fuld af stærkt engagerede medlemmer, med høj grad af faglig kompetence, empati for både patient og fag, samt etisk overblik. Hver med deres vision for faget."

I det forløbne år har rådet været vidt omkring, med afsæt i implementeringen af de nye sygeplejeetiske retningslinjer. Navnlig har det været en givtig oplevelse at deltage i Sygeplejefestivalen i september 2014, hvor rådet og jeg fik mulighed for møde og debattere med sygeplejersker fra hele landet. Mest mindeværdigt var for mig deltagelse i Debattorvet, hvor etikken i praksis blev diskuteret med både repræsentanter fra DSR og menige sygeplejersker. Navnlig at opleve den intense etiske tilstedeværelse hos landets praktikere har været et vidunderligt og ærefrygtigt syn.

Det har været et aldeles spændende år, og jeg ser med fryd og interesse frem til de år der måtte komme.

Janus Dahlgren Pedersen
Valgt i Kreds Hovedstaden

MØDER, FOREDRAGS- OG UNDERVISNINGSAKTIVITETER I 2014

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
29.01.	Ringsted	Anæstesisygeplejerske-uddannelsen	Etik	Anæstesisygeplejersker
05.02.	Lolland	Lolland Kommune	Etik	Hjemmesygeplejersker
06.02.	Rigshospitalet	NUBA-uddannelsen, Nordisk Uddannelse i Børneanæstesi for Anæstesisygeplejersker	Etik og sygeplejeetiske retningslinjer	16 nordiske anæstesi-sygeplejersker
07.02.	Kolding Sygehus	Oversygeplejerskegruppen	Om Sygeplejeetisk Råd	Oversygeplejersker
27.02.	Sygeplejeskolen i Nykøbing Falster	Seniorsygeplejersker	Etik i sygeplejen	Seniorsygeplejersker ud-dannet i Nykøbing Falster
03.03.	Hotel Koldingfjord	Fagligt Selskab for Ledende Sygeplejersker	Ledelse af patientforløb i overgang Hvem skal lede sundhedsvæsenet?	Medlemmer af FS for Ledende Sygeplejersker
05.03.	Thisted	Region Nordjylland	Etiske dilemmaer i plejen af men-nesker med psykisk sygdom	Psykiatriske sygeplejer-sker
25.03.	Foredragssalen Holstebro	Hospitalspræsterne og hos-pitalsledelsen, Hospitalsenheden Vest	Filosofisk vejledning og undrings-fællesskaber	Sundhedspersonale
02.05.	Hellerup	FS SASMO	Etiske og kommunikative udfor-dringer i operations-sygeplejen	Operationssygeplejersker
03.05.	Odense	Roche	Sygeplejeetik og palliation	Kræftsygeplejersker
22.05.	Varde	Y's Men's Club	De Sygeplejeetiske Retningslinjer	Medlemmer
04.06.	Kommunehospitalet, København	DASKET	Årsmøde	Medlemmer
14. 06.	Folkemødet på Bornholm	UCN v. Jette Bangshaab	Paneldbat: Velfærdsteknologi til ældre med demens – hvor går grænsen etisk betragtet?	Alle
07.10.	Aarhus	Seniorsammenslutningen	De store dilemmaer	Seniorsammen-slutningens medlemmer
30.10.	Sydvestjysk Sygehus, Esbjerg	Region Syddanmark	Familiecentreret sygepleje. Familier der udfordrer os!	Sundhedspersonale
Efterår	Region Midtjylland	Region Midtjylland	Efteruddannelse i nefrologi: om etik	Nefrologiske sygeplejersker
Efterår	Thisted Sygeplejeskole	Thisted Sygeplejeskole	Etik	Studerende
Efterår	Esbjerg	Esbjerg Sygehus	Temadag for børnesygeplejersker; Sygeplejeetiske retningslinjer og ulighedsleg	60 erfarne børne-sygeplejersker
18.11.	Odense	OUH	Videndeling i sygeplejen. Sygeplejeetiske retningslinjer og dilemmakort.	Sygeplejersker
19.11.	Svendborg	OUH	Videndeling i sygeplejen. Sygeplejeetiske retningslinjer og di-lemmakort.	Sygeplejersker
November	Jylland	DASKET	"Ordination af ikke genoplivning ved hjertestop"	Arbejdsgruppe
09.12.	Viborg	Minivæksthus; Sygeplejerske-uddannelsen i Viborg	De Sygeplejeetiske Retningslinjer	50 undervisere, stude-rende og sygeplejersker

MØDER I DANSK SYGEPLEJERÅD CENTRALT OG I DSR'S KREDSE

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
07.01.	Kvæsthuset	Dansk Sygeplejeråd, Professionsafdelingen	Kick-off til Sygeplejefestivalen	FS-formænd, Sygeplejeetisk Råd, DASYS m.fl.
29. 01.	Kvæsthuset	Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse	Fremlæggelse af de nye sygeplejeetiske retningslinjer	Politikere i DSR
01. 04.	Silkeborg	DSR, Kreds Midtjylland	Fravalg af genoplivning	Møde for TR i østlige og sydlige kommuner
24.04.	Silkeborg	DSR, Kreds Midtjylland	Fravalg af genoplivning	Møde for TR i vestlige og midt-kommuner
26.05.	Aabenraa	Dansk Sygeplejeråd	Faglig forsvarlighed	Sygeplejersker ansat i kommunen
25.08.	Kvæsthuset	Dansk Sygeplejeråd	Workshop om værdig ældrepleje	Inviterede
04.09.	Silkeborg	DSR Kreds Midtjylland	Fyraftensmøde om etik	Privatansatte sygeplejersker
10.09.	Aalborg	DSR Kreds Nordjylland	Fyraftensmøde om etik	Privatansatte sygeplejersker
10.09.	Ringsted	DSR Kreds Sjælland	Fyraftensmøde om etik	Privatansatte sygeplejersker
06.10.	København	DSR Kreds Hovedstaden	Fyraftensmøde om etik	Privatansatte sygeplejersker
27.11.	Silkeborg	DSR Kreds Midtjylland	Temadag for AMiR; Etik	Arbejdsmiljørepræsentanter

DSR'S SYGEPLEJEFESTIVAL I LOKOMOTIVVÆRKSTEDET 15. SEPTEMBER

	Emne
Symposium	Nye sygeplejeetiske retningslinjer - der rækker ind i fremtidens sygepleje
Faglig workshop	Ulighed og sygeplejeetik. Har alle mennesker i Danmark lige ret til sundhed, sygepleje og behandling?
Etikboden på Markedspladsen	Få hjælp til refleksion i Etikboden
Udstilling på Markedspladsen	Hjemmestue - aktivitetsrum. Rollespil om hjernedød. Debat om genoplivning. Sygeplejeetisk Råd og Fagligt Selskab for Sygeplejersker i Kommunerne
Etikboden på Markedspladsen	Sygeplejeetik og velfærdsteknologi i sygeplejen
Speed-debat på Debattorvet	Dilemmaemner til debat Politikere og indbudte debattører

DELTAGELSE I KONGRESSER, KONFERENCER OG KURSER I 2014

Dato	Sted	Arrangør	Emne	Målgruppe
27.01.	OUH	Region Nordjylland og Region Syddanmark	Nye trends i samarbejde og organisering	Medarbejdere
17.-18. 03.	Fredericia	Fagligt Selskab for Tværkulturel Sygepleje	Landskursus: Den ældre borger – og den `opholdsløse´ med anden etnisk baggrund	Sygeplejersker
25.03.	Holstebro, Regionshospitalet Vest	Hospitalsledelse og hospitalspræster	Filosofisk vejledning og undringsfællesskaber	60 sygeplejersker
24.05.	Odense	FN-forbundet, Kvindelige Lægers Forening, Kvinderådet og Retspolitisk Forening m.fl.	Orienteringsmøde om asylansøgeres vilkår	Alle interesserede
04.06.	København	DASKET, Dansk selskab for Klinisk Etik	Årsmøde. ViBIS om brugerinddragelse; Etisk Råd; Workshops med cases med brug af etiske modeller	20 medlemmer af DASKET
28.10.	Nyborg	Center for Selvmordsforskning	Pligt til at leve? Ret til at dø? Debatseminar om selvmord	Alle
22. - 23.09.	Oslo	Rådet for sykepleieetikk	Etikk nettverkstreffet	Sygeplejeetiske råd i Norden
17. - 18.11.	Middelfart	DASKET, Dansk selskab for Klinisk Etik	Kursus i klinisk etik	Medlemmer af klinisk etiske komiteer
21.11.	København	Sundhedsstyrelsen	Konference om nationale kliniske retningslinjer	Interessenter
04.12	Torvehallerne i Vejle	Vejle sygehus	Symposium: Patienten som partner	Alle faggrupper i sundhedsvæsenet

DE SYGEPLEJEETISKE RETNINGSLINJER 2014

Som vedtaget af DSR's kongres den 20. maj 2014.

Baggrund Sygeplejeetisk Råd blev nedsat ved Dansk Sygeplejeråds kongres i 1990.

De første Sygeplejeetiske Retningslinjer blev vedtaget på Dansk Sygeplejeråds kongres i 1992. Retningslinjerne er revideret i 2004 og 2014.

De senest reviderede retningslinjer er opbygget med udgangspunkt i sygeplejerskens virksomhedsområde, sygeplejeetiske grundværdier og grundlæggende sygeplejeetiske principper, for til sidst at munde ud i generelle sygeplejeetiske retningslinjer, der kan anvendes i sygeplejerskers daglig arbejde.

De Sygeplejeetiske Retningslinjer er en beskrivelse af en professionsetik for sygeplejersker og bør til stadighed udvikles og afspejle ændrede samfundsforhold og lovgivning i relation til sygeplejerskers virkelighed og etiske udfordringer, samt medvirke til at udvikle professionen og værne om dens troværdighed og omdømme.

I retningslinjerne benævnes alle modtagere af sygepleje som patienter.

Grundlag De Sygeplejeetiske Retningslinjer er funderet i en grundlæggende forståelse af, at mennesket er unikt og har værdi i sig selv, lever i sammenhæng med sine omgivelser og tager ansvar for eget liv.

I De Sygeplejeetiske Retningslinjer er udgangspunktet, at enhver relation mellem patient og sygeplejerske bygger på tillid og respekt.

Formål De Sygeplejeetiske Retningslinjer er vejledende i forhold til etiske dilemmaer og problemstillinger, når de opstår i udøvelsen af sygepleje indenfor rammen af sygeplejerskens virksomhedsområde. Sygeplejerskens virksomhedsområder er: "At udføre sygepleje, at formidle sygepleje, at lede sygepleje, at udvikle sygepleje". Sygepleje har en såvel sundhedsfremmende, sundhedsbevarende og forebyggende som behandlende, rehabiliterende og lindrende karakter.

Retningslinjerne respekterer dansk lovgivning. De tager udgangspunkt i FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder fra 1948 og i International Council of Nurses' (ICN) Etiske kodeks for sygeplejersker fra 1953, senest revideret i 2012.

Retningslinjerne medvirker til at:

- fremme etisk refleksion i diskussioner og overvejelser blandt sygeplejersker
- fremme sygeplejerskers etiske dømmekraft med henblik på at udvikle faglig kvalitet
- støtte sygeplejersker i situationer, hvor der skal træffes valg
- sætte fokus på etiske dilemmaer og synliggøre etisk praksis.

I det følgende beskrives de sygeplejeetiske grundværdier, grundlæggende sygeplejeetiske principper og generelle sygeplejeetiske retningslinjer.

Sygeplejeetiske grundværdier

Sygeplejersken har ansvar for at yde omsorg, i den hensigt at patienten oplever velvære.

ANSVAR. Sygeplejersken har et ansvar, fagligt, personligt, etisk og æstetisk, i forhold til de patienter, der har behov for sygepleje. Magtudøvelse kan kun forvaltes moralsk ansvarligt i solidaritet med den svage. I ansvaret ligger en forpligtelse til at yde omsorg.

OMSORG udspiller sig i relationen mellem mennesker, mellem sygeplejersken og patienten. I relationen møder sygeplejersken patienten, sanser mennesket og møder ham eller hende i en forståelse båret af næstekærlighed. Heri ligger et moralsk princip om at handle sådan, at alle får samme muligheder for at leve det bedst mulige liv.

VELVÆRE er en tilstand af at føle sig godt tilpas. Velvære kan være fra korte øjeblikke af lettelse, lindring og trøst, til langsigtet velvære, forstået som optimal sundhed og livskvalitet, hvor idealet er "det gode liv". Velvære betragtes som et overordnet mål med al sygepleje. Sygeplejen bidrager til at understøtte patienters egne tiltag for at opnå velvære.

Grundlæggende sygeplejeetiske principper

Til de sygeplejeetiske grundværdier ansvar, omsorg og velvære knyttes en række principper for udøvelsen af god etisk praksis:

- Respekt for selvbestemmelse – det vil sige, at den enkelte patient, såfremt det er muligt, bevarer magten over egen tilværelse og retten til at træffe egne valg.

GENERELLE SYGEPLEJEETISKE RETNINGSLINJER

- Anerkendelse af værdighed – det vil sige, at den enkelte patient anses som et unikt og uendeligt værdifuldt menneske.
- Hensyn til integritet – det vil sige, at den enkelte patients værdier, personlighed, væren, ønsker og mål i livet respekteres.
- Omhu for det sårbare liv – det vil sige, at den enkelte patient sikres beskyttelse og omsorg.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, **med respekt for selvbestemmelse**, skal:

1.1 fremme patientens selvbestemmelse

1.2 respektere patientens valg, herunder patientens ret til at fravælge selvbestemmelsesretten

1.3 fremme og respektere patientens ret til selvbestemmelse, uanset dennes individuelle værdier og livsmål, forudsat at det ikke krænker andres rettigheder og livsmål

1.4 sikre, at patienten modtager og forstår den information, der er nødvendig for at træffe valg. Information skal være tilpasset patientens ønsker og behov samt patientens livssituation

1.5 beskytte patienter, der ikke er i stand til at varetage selvbestemmelse.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, **med anerkendelse af værdighed, skal:**

2.1 gøre sygepleje tilgængelig for alle patienter, der har behov

2.2 varetage patientens tarv, så denne modtager pleje og behandling under hensyn til individuelle omstændigheder, behov og værdier

2.3 vedkende sig det faglige og personlige ansvar for egne vurderinger og handlinger, samt anvende et fagligt skøn, tage kritisk stilling og udvise mod og omtanke

2.4 reflektere over egen praksis samt reagere på etiske situationer og dilemmaer, som opstår for sygeplejersken selv, patienten, pårørende, professionen og samfundet

2.5 tage initiativ til og fremme et respektfuldt samarbejde, fagligt og tværfagligt, i alle dele af sundhedsvæsenet

2.6 udvise ansvar for at synliggøre de konsekvenser, som politiske prioriteringer kan få i sundhedsvæsenet.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, **med hensyn til integritet,** skal:

3.1 respektere patientens værdier og tro

3.2 yde sygepleje med udgangspunkt i patientens ønsker i forhold til fysiske, psykiske, sociale og åndelige behov

3.3 vise respekt for og yde omsorg for pårørende

3.4 gøre opmærksom på forhold, der fremmer eller hæmmer patientens sundhed.

Udøvelse af god etisk praksis betyder, at sygeplejersken, **med omhu for det sårbare liv,** skal:

4.1 medvirke til at beskytte og bevare liv og medvirke til at lindre lidelse

4.2 beskytte patienten mod krænkende handlinger, også i situationer, som indebærer brug af tvang, tilbageholdelse eller anden rettighedsbegrænsning

4.3 bistå til en værdig død og medvirke til, at udsigtsløs behandling afsluttes eller ikke iværksættes

4.4 udfordre love og instrukser, hvis de strider mod professionens etiske værdier

4.5 prioritere hensynet til patientens liv, integritet og ønsker, hvis der opstår uoverensstemmelser eller interessekonflikter i forbindelse med løsning af en opgave

4.6 værne om patientens liv og integritet i forbindelse med indførelse af nye metoder og ny teknologi.

VEDTÆGTER FOR SYGEPLEJEETISK RÅD

§ 1.
Sygeplejeetisk Råd har som opgave:
• at overvåge og fremme sygeplejerskers faglige/etiske standard, samt
• at afgive udtalelser om faglige/etiske spørgsmål, som indbringes for Rådet af Dansk Sygeplejeråds medlemmer eller Dansk Sygeplejeråd. Rådet kan herudover på eget initiativ tage spørgsmål op til behandling og vurdering. Rådets udtalelser om tilsidesættelse af De Sygeplejeetiske Retningslinjer afgives til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

Stk. 2. Rådet kan ikke behandle sager, som i henhold til Dansk Sygeplejeråds love er henlagt til afgørelse i et andet organ. Rådet afgør selv, om det kan behandle en forelagt sag. I tvivlstilfælde kan Rådet indhente udtalelse fra Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse herom.

Stk. 3. De Sygeplejeetiske Retningslinjer fastsættes af Dansk Sygeplejeråds kongres efter indstilling fra Rådet. Rådet er forpligtet til regelmæssigt at vurdere disse regler og eventuelt fremsætte forslag til revision.

§ 2.
Rådet består af 10 medlemmer, der skal være medlemmer af Dansk Sygeplejeråd og som vælges af Dansk Sygeplejeråds kongres efter kandidatanmeldelser fra Rådet, Dansk Sygeplejeråds kredse og hovedbestyrelsen. Kandidatanmeldelser skal være Dansk Sygeplejeråd i hænde inden arbejdstids ophør på den sidste normale arbejdsdag i januar måned i lige år.

Stk. 2. Der foretages selvstændigt valg af formand.

Stk. 3. Medlemmer af Sygeplejeetisk Råd skal såvel virksomhedsmæssigt som geografisk være dækkende for Dansk Sygeplejeråd.

Stk. 4. Ingen af Rådets medlemmer må beklæde andre tillidsposter i Dansk Sygeplejeråd eller indtage andre tillidserhverv eller være ansat i stillinger, som vil kunne svække tilliden til Sygeplejeetisk Råd.

Stk. 5. På baggrund af de indkomne kandidatforslag indstiller hovedbestyrelsen til kongressen formand og medlemmer til valg på kongressen.

Stk. 6. Ændringsforslag til hovedbestyrelsens indstilling kan fremsættes på baggrund af de indkomne kandidatforslag af Dansk Sygeplejeråds kredse samt Sygeplejeetisk Råd inden 1.4. i lige år.

Stk. 7. Valg til Rådet gælder for 4 år, og genvalg kan finde sted én gang.

Stk. 8. Valg af formand samt 4 medlemmer af Rådet, og valg af Rådets øvrige 5 medlemmer finder sted på to på hinanden følgende kongresser.

Stk. 9. Bestemmelsen i stk. 8 om antallet af medlemmer på valg fraviges, såfremt et medlem, der ikke er på valg ved førstkommende kongres, udtræder af Rådet i sin valgperiode.
I dette tilfælde foretages der suppleringsvalg ved førstkommende kongres, således at antallet af medlemmer på valg tilpasses den aktuelle medlemssituation i Rådet.

§ 3.
Rådet fastsætter selv sin forretningsorden, der skal godkendes af Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

§ 4.
Rådet aflægger hvert år med udgangen af maj måned beretning om sin virksomhed til hovedbestyrelsen og bestemmer, om beretningen skal offentliggøres helt eller delvis.

§ 5.
Udgifterne til Rådets virksomhed afholdes af Dansk Sygeplejeråd på baggrund af en af Dansk Sygeplejeråds kongres fastsat bevilling. Rådets regnskabsår er kalenderåret, og der aflægges regnskab til Dansk Sygeplejeråds hovedbestyrelse.

SYGEPLEJEETISK RÅDS MEDLEMMER

Randi Bligaard Madsen
Udviklingskoordinator, Medicinsk Afdeling, Staben, Regionshospitalet Holstebro. Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2008.
Formand fra maj 2014.

Annette Hegelund
Projektsygeplejerske, Kompetencecenter for Lungesygdomme, Region Sjælland.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2010. Næstformand fra 2012.

Lene Poulsen
Koordinerende sygeplejerske, Hjemmesygeplejen Vest, Aalborg.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2010.

Birthe Ørskov
Lektor, UC Sjælland, Sygeplejerskeuddannelsen i Nykøbing Falster. Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2010.

Dorthe S. Nielsen
Klinisk sygeplejeforsker og adjunkt, Indvandrermedicinsk Klinik, OUH og Center for Global Sundhed, SDU. Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2012.

Edel Kirketerp Nørskov
Oversygeplejerske, Børneafdelingen, Sygehus Lillebælt.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2012.

Hanne Reinhold Juul
Funktionsleder, Specialteamfuktionen i Lokalpsykiatri Esbjerg. Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2012.

Laila Twisttmann Bay
Udviklingssygeplejerske, Reumatologisk afdeling, Odense Universitetshospital.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2012.

Erik Weye Herskind
Anæstesisygeplejerske, Nykøbing Falster Sygehus, Sygehus Syd.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2010.

Janus Dahlgren Pedersen
Sygeplejerske, Neurokirurgisk klinik, Rigshospitalet.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2014

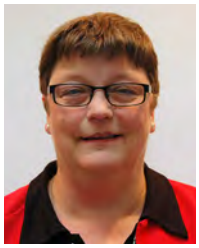

Grete Bækgaard Thomsen
Sundhedschef i Lemvig kommune.
Medlem af Sygeplejeetisk Råd fra 2006. Formand fra 2010 - maj 2014.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Sygeplejeetisk Råds sekretær kan træffes på:

Tlf. nr. 4695 4155 eller 3315 1555

Fax: 33 15 24 55

E-mail: ser@dsr.dk

Hjemmeside

www.dsr.dk/ser eller

www.sygeplejeetiskraad.dk

Rådet kan også kontaktes ved at skrive til:

Sygeplejeetisk Råd

Sankt Annæ Plads 30

1250 København K

På hjemmesiden kan du kontakte Sygeplejeetisk Råd via en elektronisk blanket.

Pjecer, årsberetninger og De Sygeplejeetiske Retningslinjer kan rekvireres hos Rådets sekretær eller downloades på Rådets hjemmeside.

Sygeplejeetisk Råd

Sygeplejeetisk Råd

Sygeplejeetisk Råd
Sankt Annæ Plads 30
DK-1250 København K
www.dsr.dk/ser
Tlf.+45 46 95 41 55
E.mail ser@dsr.dk